

I daļa

1. Ievieto aprakstam atbilstošu jēdzienu! Daži jēdzieni ir lieki! 4p

Trešā atmoda, ANO, NATO, Baltijas ceļš, glasnostj, Trešās pasaules valstis, perestroika, Aukstais karš, Dzelzs priekšsargs, bipolārā pasaule.

1. Stāvoklis, kas izveidojās pēc Otrā pasaules kara starp ASV un tās sabiedrotajām un PSRS un tās satelītvalstīm un izpaudās kā politiska, ekonomiska, zinātniska un bruņošanās sacensība	
2. Iedomāta, simboliska robeža starp PSRS un ASV ietekmes sfērām Eiropā, kas šķīta ne tikai iedzīvotāju kustību, bet arī preču un informācijas apmaiņu	
3. Militāra alianse, kas bija kā pretspars PSRS pēc tam, kad tā bija nodibinājusi komunistisko režīmu Austrumeiropā	
4. Dekolonizētās Āfrikas, Āzijas, Latīņamerikas un Karību baseina valstis, nepiederēja ne pie Austrumu, ne Rietumu bloka, tās saskārās ar samāgmi ekonomiskajām un sociālajām problēmām	
5. Kopš M. Gorbačova nākšanas pie varas PSRS piedzīvoja būtiskas izmaiņas. Tika uzsāktas reformas politiskās un ekonomiskās krīzes mazināšanai, tās tautā dēvēja par <i>pārbūvi</i>	
6. <i>Pārbūves</i> laikā samazinājās cenzūra un pieauga vārda brīvība, kas veicināja <i>atklātības</i> procesu	
7. Pārmaiņas PSRS raisīja Latvijas neatkarības atjaunošanas procesu	
8. Iedzīvotāju nevardarbīgās pretošanās forma, kas guva plašu rezonansi un pat tika iekļauta Ginesa rekordu grāmatā, parādīja Baltijas valstu vienotību ceļā uz neatkarību	

2. Pretī notikumiem PSRS ieraksti atbilstošas sekas, ko šie notikumi izraisīja Latvijā! 4p

Hruščova atkusnis- destalinizācijas process, represiju un bezierunu paklausības mīkstināšana		A. Augusta pučs izgāžas, tiek pieņemts likums par LR valstisko statusu un tiek pilnībā atjaunota 1922.g. Satversme
M. Gorbočova īstenotā atklātības politika, cenzūras samazināšanās		B. Nevardarbīgas pretošanās akcija, ar mērķi sargāt valsts nozīmīgos objektus, kas izpaudās kā barikāžu celšana
Neveiksmīgs apvērsuma mēģinājums PSRS, ar mērķi atjaunot komunistu varu un apturēt demokratizāciju		C. Nacionālkomunistu kustība, kas iestājās par latviešu valodas nostiprināšanu, pret industrializāciju un migrāciju
PSRS varas iestāžu centieni pārņemt kontroli pār politiski nozīmīgiem objektiem ar OMON vienību palīdzību		D. Izveidojas cilvēktiesību aizstāvju grupa <i>Helsinki '86</i> , kas iestājās par latviešu tautas pašnoteikšanās tiesībām

3. Atbildi uz jautājumiem par Rietumu un Austrumu bloka valstīm!

3.1. Izmanto karti par valstu sadalījumu blokos un atzīmē pareizās atbildes! 3p

1. Kurā laika posmā pastāvēja minētais dalījums? A. Pēc Pirmā pasaules kara B. Pēc Otrā pasaules kara C. Pēc PSRS sabrukuma 2. Kuru reģionu kontrolēja PSRS? A. Rietumeiropu B. Austrumeiropu C. Krieviju un Ķīnu 3. Kādas bija PSRS un Ķīnas attiecības? A. Ķīna ietilpa PSRS sastāvā B. Abas atradās pretējos valstu blokos C. Abas bija ideoloģiskas sabiedrotās	Legend: - PSRS un Varšavas līguma valstis - pārējie PSRS sabiedrotie - NATO valstis

3.2. Nosauc 2 kopīgas un 2 atšķirīgas iezīmes cilvēku ikdienas dzīvē abos valstu blokos! 4p

Kopīgs	• •
Atšķirīgs	• •

4. Nosauc faktus, kas pierāda, ka Latvijas neatkarības atjaunošana notika nevardarbīgā veidā! 3p

-
-
-

5. Mini un pamato ASV un PSRS mērķus aukstā kara laikā dotajās jomās! 6p

	ASV	PSRS
Politikā		
Saimniecībā		
Tehnoloģijās un bruņošanās		

6. Analizē vēstures avotus.

6.1. Izveido kritēriju sarakstu, kas palīdz noteikt avotu ticamību un izvērtē dotos avotus pēc paša veidotajiem kritērijiem! 4p

Kritēriji	Avots A	Avots B
1. kritērijs-		
2. kritērijs-		

6.2. Iepazīsties ar dažādām vēstures notikumu interpretācijām un to ietekmi uz sociālo atmiņu, pamato vai apgāz apgalvojumus ar faktiem un argumentiem! 5p

Svētku svinēšana un tradīcijas parāda vēstures notikumu interpretācijas-

Tautas sociālo atmiņu ietekmē vēstures notikumu interpretācijas-

Dažādas vēstures notikumu interpretācijas ir sabiedrības sašķeltības cēlonis-

Atmiņas par Latvijas neatkarības laiku sociālajā atmiņā ietekmēja Latvijas neatkarības atjaunošanu-

Pretrunīgi vērtētus vēstures notikumus mūsdienās izmanto, lai manipulētu ar sabiedrību-

6.3. Izvērtē viedokļus un izdari secinājumus par vēstures norišu vērtējumiem un to ietekmi! Atbildes pamato! 3p

Kuri vēstures procesi un notikumi tiek vērtēti neviennozīmīgi, kādēļ?

Kādi mīti par padomju laikiem mūsdienās tiek izmantoti, lai manipulētu ar sabiedrību?

Kā atšķirīgs redzējums par padomju laikiem ietekmē sabiedrības sašķeltību mūsdienās?

II daļa

8. Kompleksais uzdevums

Izveido pilsoniskās iniciatīvas projektu- pasākuma plānu, kurš

- 1) Veicinātu sabiedrības saliedēšanu;
- 2) Būtu saistīts ar Latvijas neatkarības atjaunošanas notikumiem;
- 3) Veicinātu piederības sajūtu savam novadam.

8.1. Veido pasākuma plānu 6p-

- 1) Pasākuma formāts, norises laiks un vieta;
- 2) Mērķis un pamatojums;
- 3) Mērķauditorija;
- 4) Kādu sabiedrības problēmu risinās;
- 5) Kā popularizēs novadu;
- 6) Aptuvenās izmaksas.

8.2. Veic SVID analīzi, lai izvērtētu projektu! 4p

Stiprās puses	Vājās puses
Iespējas	Draudi

Avoti

Avots A

Visu izšķir attieksme pret 1940. gadu. Es uzskatu, ka Krievijas pozīcija nav konstruktīva. Vai tad patiešām atzīt patiesību – okupācijas faktu – ir tik pazemojoši? Un nevajag baidīties, ka tas varētu dārgi maksāt. Kompensāciju jautājums Latvijai nav tik aktuāls kā nacionālā samierināšanās valstī pašā. Turklāt nevar apgalvot, ka PCTVL būtu monoetniska. Rubiks, piemēram, ir latvietis. Drīzāk jautājums ir par to, vai jūs piekrītat padomiskam skatījumam uz Latvijas vēsturi. Lūk, kur ir iekšējās šķelšanās saknes mūsu valstī. Bet tautības un valodas jautājumi – tie ir tikai lapiņas.

A. Pabriks Par politiku, kas šķēļ mūsu sabiedrību Vēstnesis, pieejams <https://www.vestnesis.lv/ta/id/64359>

Avots B

Rīgā iznākošās krievu avīzes no latviešu preses atšķiras kā diena pret nakti, pārliecinājās Jauns.lv, pāršķirstot aktuālos krievu nedēļas laikrakstus. Ielūkojamies kā tajos tiek atspoguļota Latvijas neatkarības atjaunošanas diena (4. maijs), Nacisma sagrāves diena un Otrā pasaules kara upuru piemiņas diena (8. maijs), Eiropas diena (9. maijs) un tā dēvētie “Uzvaras svētki” (9. maijs). Vesels laikraksta atvērums veltīts rubrikai “Vēsture. Piemiņa”, kura stāsta par Lielā Tēvijas kara varoņiem. “Latvijskije Vesti” (“Latvijas Vēstis”), kas sevi pozicionē kā “pašu galveno avīzi krievu valodā” 2. lappusē raksta, ka 9. maijā pēc Rīgas pašvaldības policijas priekšnieka Jura Lukāsa vārdiem var sagaidīt provokācijas un likumsargi patrulēs sabiedriskajās vietās, kur pretēji Saeimas lemtajam notiks pasākumi, kas var kaitēt nacionālajai drošībai.

"Uzvaras diena" Rīgas krievu avīzēs. Jauns.lv Pieejams <https://jauns.lv/raksts/zinas/557895-uzvaras-diena-rigas-krievu-avizes-foto>

Avots C

LATVIEŠU VALODAS STĀVOKLIS LPSR

Formāli padomju režīms nebija asimilatorisks. PSRS sastāvēja no “nacionālajām republikām”, kurās attiecīgo republiku valodām bija ierādīta nozīmīga vieta izglītībā un kultūrā – līdzās krievu valodai kā PSRS galvenajam starpnacionālās saziņas līdzeklim. Tomēr faktiski nacionālās valodas visbiežāk tika pakāpeniski izstumtas no valsts pārvaldes un publiskās jomas kopumā, kur arvien vairāk dominēja krievu valoda. Pilnvērtīga izglītība un karjera bija iespējama, vienīgi izmantojot krievu valodu; tai tika dota priekšroka arī masu saziņā.

Latvijas valodisko situāciju okupācijas laikā ietekmēja ne tikai PSRS impēriskā valodas politika, bet arī imigrācija un varas attieksme pret to. Jau līdz ar Otrā pasaules kara beigām Latvijā iebrāuca ievērojams skaits PSRS militārpersonu, kuras vēlāk atveda arī savas ģimenes. Vēlākajā posmā imigrācija lielākoties bija saistīta ar industrializāciju, kad Latvijas PSR uz dzīvi apmetās 500–700 tūkstošu cilvēku no citām PSRS republikām. Ņemot vērā, ka šie ļaudis lielākoties iebrāuca no Krievijas vai citām republikām, kurās krievu valoda jau bija ieguvusi dominējošo lomu (kā Ukrainā un Baltkrievijā), krieviski runājošais Latvijas iedzīvotāju segments strauji pieauga.

Būtiski, ka šos iebrāucējus neviens nemotivēja iekļauties latviskā valodas telpā, tā vietā valstij dodot priekšroku segregācijai. Iebraucēju bērniem iesākumā tika veidotas īpašas “krievu klases” divplūsmu skolās, vēlāk – paralēla skolu sistēma latviešu un krievu valodā.

Arī darba vidē motivācija apgūt latviešu valodu lielākoties (lai gan ne vienmēr) bija ļoti zema. Uzņēmumi un iestādes arvien biežāk par darba valodu izvēlējās krievu valodu, ko labāk vai sliktāk pārvaldīja arī vairākums latviešu.

I. Ījabs Padomju okupācija un valodas politika pēc neatkarības atjaunošanas Pieejams <https://okupacijasmuzejs.lv/lv/vesture/latvijas-okupācijas-vesture/neatkarīga-latvija/padomju-okupācija-un-valodas-politika-pec-neatkarības-atjaunosanas>

Krievvalodīgo ietekme uz Latviju – negatīva?

Latviešu un krievu skolu respondenti ļoti dažādi vērtē krievvalodīgo Latvijas iedzīvotāju ietekmi uz Latviju. Ja latviešu skolās šo ietekmi 65% respondentu vērtē kā “drīzāk negatīvu” un vēl 17% - kā “ļoti negatīvu”, tad krievu skolās 65% respondentu šo ietekmi vērtē kā “drīzāk pozitīvu” un vēl 24% - kā “ļoti pozitīvu”.

Jūsaprāt, krievvalodīgo Latvijas iedzīvotāju ietekme uz Latviju, kopumā ņemot, ir bijusi... atbilstu salīdzinājums atkarībā no skolas mācību valodas, %							
Skolas mācību valoda		Ļoti pozitīva	Drīzāk pozitīva	Drīzāk negatīva	Ļoti negatīva	Grūti pateikt	
	Latviešu	1,0	8,7	64,6	17,0	8,7	100,0
	Krievu	24,0	64,6	4,2	1,0	6,3	100,0
	Kopā	12,1	35,7	35,4	9,3	7,5	100,0

Pētījums 20. gadsimta vēstures pretrunīgo jautājumu pasniegšana Latvijas skolās un muzejos, Rīga, 2008, pieejams https://cilvektiesibas.org.lv/site/record/docs/2012/07/13/viktors_vesture2009.pdf